

Elżbieta Kapusta
Mariusz Chojnowski

Dawne odmiany do ogrodów przydomowych

Rośliny warzywne. Sałata

Skierniewice 2018

Dawne odmiany do ogrodów przydomowych

Rośliny warzywne

Salata

Instytut Ogrodnictwa
Skierniewice 2019

Autor opracowania:

Mgr Elżbieta Kapusta, dr Mariusz Chojnowski

Fotografie:

Elżbieta Kapusta, Anna Wawrzyniak, Krzysztof Rutkowski

Projekty i wizualizacje:

Anna Chojnowska-Kapusta

Projekt okładki i skład: **Marek Nowak**

ISBN 978-83-65903-17-4

Nakład 500 egz.

Egzemplarz bezpłatny

Praca została wykonana w ramach Zadania 1.7

„Poszerzanie różnorodności gatunków i odmian roślin ogrodniczych na obszarach wiejskich oraz podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie znaczenia roślinnych zasobów genowych”

Programu Wieloletniego IHAR-PIB/IO (2015-2020)

„Tworzenie naukowych podstaw postępu biologicznego i ochrona roślinnych zasobów genowych źródłem innowacji i wsparcia zrównoważonego rolnictwa oraz bezpieczeństwa żywnościowego kraju”

finansowanego przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Spis treści

Wstęp.....	5
Uprawa sałaty.....	6
Wymagania glebowe	6
Uprawa roli i przygotowanie gleby do sadzenia.....	6
Produkcja rozsady.....	7
Sadzenie do gruntu.....	8
Nawadnianie.....	8
Ochrona przed chwastami, chorobami i szkodnikami.....	9
Zbiór i przechowywanie.....	10
Sałata w ogrodzie przydomowym	10
Ogród tradycyjny	10
Ogród nowoczesny	11
Uprawa w pojemnikach.....	12
Wybrane genotypy dostępne w kolekcji aktywnej Instytutu Ogrodnictwa	14
Odmiany uprawne	14
Głębiki krakowskie czerwone (INHORT177895LAC)	14
ARKA (INHORT177934LAC)	15
BEATA (INHORT177935LAC)	16
EWA (INHORT177937LAC)	16
EWELINA (INHORT177938LAC)	17
JASIA (INHORT177940LAC)	17
JUSTYNA (INHORT177941LAC)	18
PORANEK (INHORT177942LAC)	19
ŚWIT (INHORT177943LAC)	20
Materiały ekspedycyjne	20
BOR-1 (INHORT177932LAC)	20
BP163 (INHORT177902LAC)	21

E4208 (INHORT177867LAC).....	22
E4246 (INHORT177868LAC).....	22
E4259 (INHORT177869LAC).....	23
PV176 (INHORT177765LAC)	23
ZAM-25 (INHORT177926LAC)	24
ZAM49 (INHORT177927LAC)	24
ZAM58 (INHORT177929LAC)	25
ZAM66 (INHORT177925LAC)	25
ZAM84 (INHORT177930LAC)	26

Wstęp

Dawniej przy każdej osadzie na wsi był przydomowy warzywnik i sad, a w nich lokalne odmiany roślin. Dawne odmiany warzyw uprawiane przez setki lat giną w szybkim tempie, a z nimi bogactwo smaków i zapachów wytworzonych w ciągu wieków użytkowania przez człowieka. Odmiany takie cechuje najczęściej wysoka zdrowotność oraz odporność na niekorzystne warunki uprawy, takie jak surowy klimat czy słabe gleby. Stare lub lokalne odmiany warzyw mają też do siebie to, że często charakteryzują się lepszym smakiem niż nowe odmiany. Wykształciły także w sobie takie cechy genetyczne, które uodporniły je na patogeny i szkodniki. Jednym z takich warzyw jest sałata, której wiele dawnych cennych odmian powinno wrócić do naszych ogrodów.

Sałata siewna (*Lactuca sativa* L.) należy do rodziny astrowatych (*Asteraceae*). Uprawiana była już w starożytności, a do Polski trafiła na początku XVI wieku wraz z królową Boną. Oprócz walorów typowo spożywczych, sałata posiada również walory dekoracyjne. Już w IX wieku z ogrodów warzywno-kwiatowych zastąpiła benedyktyński klasztor w Szwajcarii. Klasztorne i pałacowe ogrody są obecnie coraz częściej odtwarzane przez prywatnych właścicieli.

Sałata jest na ogół spożywana na świeżo jako komponent surówek, dzięki czemu nie traci wartościowych składników. Może być uprawiana na działce i spożywana przez cały okres wegetacyjny. W tym celu należy jedynie dobrać odpowiednie odmiany i sposób uprawy. Jest to roślina niskokaloryczna, o wysokiej zawartości błonnika i działaniu antyoksydacyjnym. Jest źródłem prowitaminy A oraz witamin B1, B2, P, C i E oraz wapnia, potasu, magnezu i żelaza. Najbardziej wartościowa pod względem zawartości witamin jest sałata krucha.

Sałata jest jednoroczną rośliną, której krótki okres wegetacji trwa od 10 do 18 tygodni. Wyodrębniono cztery odmiany botaniczne gatunku sałata, które różnią się cechami morfologicznymi takimi jak budowa liści czy całej części nadziemnej. Należą do nich:

Sałata głowiasta (*Lactuca sativa* L. var *capitata* L.) – w której wyróżnia się dwie klasy: sałata masłowa i krucha.

Sałata liściowa-rozetowa (*Lactuca sativa* L. var *foliosa* L.s.var *Crispa* L.) – w której wyróżnia się typy odmianowe: typ listkowy, dębolistny i pierzasty.

Sałata rzymska-długolistna (*Lactuca sativa* L. var *longifolia* Lam., syn. L.s. var. *Romana* Garst.)

Sałata łodygowa-szparagowa (*Lactuca sativa* L. var *augustana* Irisch, syn. L.s. var. *asparagina* Bailey)

Specyficzną cechą odmianową sałaty głowiastej masłowej i kruchej jest tempo zwijania główki, czyli czas od posadzenia do wyraźnego uformowania się główki. Odmiany szybko zawiązujące główkę wkrótce po sadzeniu podnoszą liście i nachylają je do wewnątrz rozety. Natomiast drugą grupę stanowią odmiany o powolnym tempie zwijania główki, które najpierw wytwarzają dużą masę liści, a później gwałtownie zawijają się, przykrywając wnętrze rośliny. Odmiany takie osiągają zwykle bardzo dużą masę, ale mają długi okres wzrostu. Są one zalecane do uprawy na okresy z dobrymi warunkami świetlnymi i przy wysokiej kulturze uprawy. Również w wyborze odmian, szczególnie do uprawy wiosennej, ważna jest ich odporność na wybijanie w pędy kwiatostanowe oraz na niskie temperatury. Sałata najlepiej rośnie, gdy dzień trwa nie dłużej niż 13,5 godziny. Natomiast sałata krucha jest rośliną fotoperiodycznie obojętną, dlatego można ją uprawiać przez cały sezon wegetacyjny.

Celem opracowania jest opis wymagań uprawowych sałaty oraz przedstawienie wybranych genotypów, które znajdują się w Banku Genów Instytutu Ogrodnictwa.

Uprawa sałaty

Wymagania glebowe

Sałatę najlepiej uprawiać na glebach II-IV klasy, utrzymanych w dobrej kulturze. Najlepsze są gleby gliniasto-piaszczyste, niezbyt ciężkie, żyzne, próchniczne, o odczynie obojętnym. Stanowiska w zagłębieniach terenu są niekorzystne ze względu na możliwe zastoiska powietrza i wilgoci w glebie, co zwiększa niebezpieczeństwo porażenia przez choroby i szkodniki. Na glebach lekkich można uprawiać sałatę pod warunkiem systematycznego nawadniania. Bardzo dobrym płodozmianem dla sałaty są rośliny cebulowe, dyniowate, korzeniowe, ale przy braku miejsca wystarczy płodozmian dwuletni, najlepiej z roślinami cebulowymi. Sałata w tym miejscu powinna być uprawiana nie częściej niż 3-4 lata. To roślina, która dobrze znosi niskie temperatury podłoża. Na szybko nagrzewających się glebach można bardzo wcześnie sadzić sałatę – już od marca (o ile warunki pogodowe są sprzyjające) i uprawiać ją pod agrowłókniną, nawet w okresie przymrozków.

Uprawa roli i przygotowanie gleby do sadzenia

Glebę pod uprawę sałaty przygotowuje się, stosując tradycyjne uprawki, zwracając uwagę na wyrównanie powierzchni gruntu. W przeciwnym wypadku, jeśli w czasie sadzenia zasypywane będą liście sercowe, spowoduje to niekształtność główki i sprzyja jej zagniwaniu. Sałata posiada wysokie wymagania wodne. Bardzo dobry stan gleby zapewnia ściółkowanie jej czarną agrowłókniną lub

ściólkami biodegradowalnymi. Sałata bardzo dobrze plonuje po oborniku, w ilości 2-3 kg/m². Jednak staje się on coraz mniej dostępny, a pełne jego wykorzystanie następuje dopiero po 3-4 latach, więc bardzo dobrą alternatywą jest płytkie przyoranie niekompostowanego podłoża popieczarkowego. Można je stosować corocznie w ilości odpowiadającej 10% warstwy ornej, a działa ono nawozowo i strukturotwórczo, co wpływa na poprawienie sprawności kompleksu sorpcyjnego i dostępność składników pokarmowych dla roślin. Można również wysiać i przyorać nawozy zielone, które wnoszą do gleby duże ilości azotu, poprawiają strukturę gleby i wpływają korzystnie na jakość i ilość plonu. Kwasowość gleby (pH) dla sałaty powinna wynosić około 6,5. Nawożenie organiczne należy uzupełnić nawożeniem mineralnym w ilości: 5 g azotu na 1 m² w postaci saletry amonowej bądź saletrzaku, 30-40 g/m² superfosfatu i 12 g/m² potasu.

Sałaty masłowej nie nawozi się pogłównie ze względu na krótki okres uprawy. Nawet, jeśli uprawa jest prowadzona w kolejnym cyklu na tym samym stanowisku, to po przyoraniu resztek poźniwnych powinno wystarczyć podlanie jej po sadzeniu preparatami zawierającymi wyciągi z roślin lub substancje humusowe. Również sałata krucha, uprawiana w pierwszym cyklu po nawożeniu, nie wymaga nawożenia pogłównego. Natomiast w kolejnym cyklu można zastosować 1/3 dawki azotu w postaci saletry amonowej, mocznika, bądź fosforanu amonu, we wczesnym okresie wiązania główek. Można także podzielić dawki azotu już przed pierwszym cyklem uprawy, a w następnym zastosować substancje stymulujące wzrost. Dokarmianie saletrą potasową w uprawie letniej i jesiennej sprzyja porażeniu mączniakiem rzekomym, a dokarmianie saletrą amonową sprzyja rozwojowi mączniaka i antraknozy. Ze względu na problemy z dostępem wapnia wskazane są dolistne zabiegi preparatami zawierającymi wapń. Niedobór tego składnika powoduje zamieranie liści i gnicie główek sałaty.

Produkcja rozsady

Przygotowując rozsadę, wysiewamy nasiona do wielodoniczek, które ustawiamy w miejscu zacienionym od zachodniej strony, z możliwością osłaniania roślin przed deszczem i odpowiednim nawadnianiem. Do cieniowania rozsady należy podchodzić ostrożnie. Zwłaszcza sałata krucha bardzo szybko reaguje na niedobór światła wybiegnięciem liści. Do kiełkowania i wzrostu sałaty wystarczą już temperatury w granicach 12-13°C, chociaż wschody najszybciej pojawiają się w temperaturze 18-20°C. Przy uprawie sałaty w niekorzystnych warunkach świetlnych następuje wybieganie roślin (nadmiernie wydłużone, wiotkie liście) – należy wówczas w miarę możliwości utrzymywać niższą temperaturę i wietrzyć rośliny. Sałata jest wrażliwa na niedobór światła szczególnie w okresie produkcji

rozsady. Produkcja rozsady przy świetle naturalnym trwa nawet 8 tygodni, natomiast przy doświetlaniu 4-5 tygodni. Sałatę można wysiewać bezpośrednio do gruntu, wykonując po wschodach przerwy i zostawiając 12-10 szt./m².

Mimo tego, że sałata ma niewielkie wymagania co do temperatury, jednak na przykład zbyt wysoka temperatura jest szczególnie szkodliwa w fazie zawiązywania główek i już w 24°C może powodować luźne tworzenie główek, a nawet przejście roślin w fazę generatywną.

Sałata jest wytrzymała na niższe temperatury, jednak przy zbyt długotrwałych niskich temperaturach tworzy małe główki o nieprawidłowej budowie, a liście są twarde i mało delikatne. Dłuższe działanie temperatury poniżej 5°C powoduje jarowizację roślin i również wybijanie w pędy kwiatostanowe.

Sadzenie do gruntu

Sałatę masłową sadi się w rozstawie 20x25 cm, natomiast kruchą w rozstawie 30x30 cm. W czasie uprawy optymalna temperatura to 12-16°C. W gruncie sałata narażona jest często na przygruntowe przymrozki. Wczesne nasadzenia, w marcu, powinno się przykrywać agrowłókniną, która w wyjątkowych wypadkach może pozostać na sałacie nawet do ok. 2 tygodni przed zbiorami. Nie jest jednak polecane tak długie utrzymywanie tego okrycia ze względu na ograniczenie światła docierającego do roślin i pogorszenie zwężłości główek.

Również bardzo ważną rolę w zapewnieniu odpowiednio satysfakcjonującego plonu oraz w profilaktyce chorób patogenicznych i zaburzeń fizjologicznych odgrywa odpowiednie zagęszczenie roślin. Najlepiej jest zastosować się do zaleceń podawanych w opisach odmian. Odmiany masłowe sadi się w liczbie 9-12 szt./m² (zależnie od okresu uprawy), natomiast odmiany kruche od 6-9 szt./m².

Nawadnianie

Sałata ma płytki system korzeniowy i dlatego wymaga stałej wilgotności podłoża. W związku z tym istotnym elementem w uprawie sałaty jest wykonanie nawadniania. Do momentu, kiedy rośliny zakryją powierzchnię gruntu, woda w ilości 15-20 mm zapewnia odpowiednią wilgotność gleby i turgor liści. Jednak w późniejszym okresie takie nawadnianie bywa nieefektywne, ponieważ duże dawki wody mogą sprzyjać infekcjom szarą pleśnią, zgnilizną twardzikową i mączniakiem rzekomym, nie zawsze natomiast powoduje ono odpowiednie nawilżenie gleby. W okresie upalnej, wietrznej pogody należy stosować dodatkowe, mniejsze dawki wody w formie podlewania lub zraszania, co umożliwi liściom odzyskanie turgoru i zapobiegnie zasychaniu liści.

W jesiennej uprawie sałaty – do końca października, trzeba zwracać uwagę na sygnalizację przymrozków. Niebezpieczeństwo przemrożenia liści możemy zmniejszyć przez zamgławianie uprawy lub zastosowanie niskich osłon. Natomiast ostatnie zbiory sałaty masłowej powinny być przeprowadzone do połowy października.

Ochrona przed chwastami, chorobami i szkodnikami

Odpowiednie nawożenie i nawadnianie sałaty, które zapewnia szybki i równomierny wzrost, powoduje zmniejszenie jej podatności na infekcje grzybowe. Ponieważ mączniak rzekomy atakuje sałatę nawet na 2-3 dni przed zbiorem, bardzo celowe jest przyspieszenie zbioru, co pozwala uniknąć takiego porażenia.

Nawadnianie, które uzupełnia braki wody w glebie i poprawia warunki wzrostu sałaty, ma jednak i negatywny wpływ. Pod wpływem nawadniania następuje silniejszy wzrost chwastów, dlatego też pole przygotowane do sadzenia rozsady sałaty można nawodnić małą dawką wody, co przyspieszy wschody chwastów, a następnie po około 7 dniach wykonać zabiegi zmniejszające zachwaszczenie stanowiska pod sadzenie rozsady.

Rośliny nawadniane, będące w lepszej kondycji, są bardziej atrakcyjne dla szkodników. Gatunki owadów, takie jak mszyce i wciornastki, chętniej i liczniej przebywają na roślinach nawadnianych. Na takich roślinach występuje też więcej organizmów pożytecznych.

W uprawie sałaty chwasty zabierają roślinom potrzebne dla ich prawidłowego wzrostu i rozwoju składniki pokarmowe i wodę, a także ograniczają dostęp światła, a także zwiększają niebezpieczeństwo występowania chorób i szkodników. Chwasty są również źródłem chorób wirusowych, które na sałatę są przenoszone poprzez mszyce. W ochronie sałaty należy przede wszystkim zwrócić uwagę na profilaktyczne zabiegi agrotechniczne, które wykonane prawidłowo i w odpowiednim czasie ograniczają lub wręcz niszczą chwasty w glebie.

Pomimo krótkiego okresu wegetacji sałata jest porażana przez choroby i atakowana przez szkodniki, które wyrządzają duże szkody w jej uprawie. Z tego też względu ograniczone są możliwości stosowania środków chemicznych do ich zwalczania. Do najgroźniejszych chorób sałaty należą: mączniak rzekomy, mączniak prawdziwy, szara pleśń, zgnilizna twardzikowa, zgorzel siewek. Do najczęściej występujących szkodników należą: wciornastki, mszyce, mączlik szklarniowy, drutowce, rolnice i pędraki. Dlatego bardzo ważna jest profilaktyka, która ograniczy znaczenie występowanie tych patogenów. A obejmuje ona przede wszystkim właściwe zmianowanie, staranną uprawę gleby, dobór odmian

o różnym stopniu odporności, racjonalnie zaplanowane i starannie wykonane nawożenie, właściwy termin siewu i sadzenia, odpowiednie zagęszczenie i odpowiednie nawadnianie w okresach niedoborów wody.

Zbiór i przechowywanie

Główki sałaty zbiera się stopniowo w miarę ich dorastania do pożądanej wielkości. Jest to roślina, która nie nadaje się do dłuższego przechowywania. Może być przetrzymywana tylko przez 2-3 dni w temperaturze ok. 1°C i wilgotności 90-95% dlatego, że łatwo więdną, gniją i traci wartość użytkową.

Sałata w ogrodzie przydomowym

Ogród tradycyjny

W nowoczesnych ogrodach coraz mniej miejsca jest przeznaczanych na tradycyjny warzywnik. Dominują trawniki i wszechobecne iglaki. Ze względu na brak czasu i pośpiech właściciele ogrodów unikają rabat z roślinami jednorocznymi lub nasadzeniami warzyw. Warto jednak wygospodarować choćby trochę miejsca na ogród warzywny, zwłaszcza jeżeli nasza działka jest zlokalizowana poza strefami intensywnego ruchu np. na wsi lub jest to ogród działkowy. W ogrodzie wiejskim czy nawet działkowym zwykle nie brakuje miejsca, aby stworzyć nawet minimalny warzywnik. Rośliny sałaty posadzone na grządkach pomiędzy innymi warzywami mogą być dostępne do zbioru przez większość sezonu.

Warzywnik w projekcie ogrodu tradycyjnego – rzut

Warzywnik w projekcie ogrodu tradycyjnego – wizualizacja

Ogród nowoczesny

W ogrodach o charakterze nowoczesnym można wykorzystać różnego rodzaju pojemniki lub elementy małej architektury takie jak podniesione rabaty lub donice betonowe do umieszczenia sałaty jako dopełnienia kompozycji z roślin ozdobnych. W tym wypadku musimy nieco bardziej zadbać o stworzenie właściwych warunków w pojemnikach tzn. odpowiednio dobrać podłoże oraz zapewnić właściwe nawadnianie np. stosując system nawadniania kroplowego.

Warzywnik na podwyższonych zagonach

Warzywnik w projekcie ogrodu nowoczesnego – rzut

Warzywnik w projekcie ogrodu nowoczesnego – wizualizacja

Uprawa w pojemnikach

Coraz więcej osób, nawet w strefach zurbanizowanych, znajduje często nietypowe miejsca do uprawy warzyw na własne potrzeby – np. w różnego rodzaju pojemnikach, koszach lub nawet w skrzynkach na parapetach. Sadząc rośliny w pojemnikach, musimy pamiętać, aby nie były one wyeksponowane na bezpośrednie, silne promieniowanie słoneczne, gdyż w takich warunkach podłoże zwykle mające małą objętość bardzo szybko się nagrzewa i w efekcie bardzo szybko może całkowicie przeschnąć, powodując uschnięcie roślin.

Salata w skrzyni z roślinami ozdobnymi

Kosz wiklinowy wykorzystany jako pojemnik do uprawy ziół i sałaty

Kolorowa rabata z warzyw liściowych (w tym sałaty) na terenie ekspozycyjnym

Wybrane genotypy dostępne w kolekcji aktywnej Instytutu Ogrodnictwa

W kolekcji aktywnej Instytutu Ogrodnictwa dostępne są genotypy sałaty kolekcjonowane od 1981 roku. Można tu znaleźć zarówno odmiany uprawne – krajowe i zagraniczne, jak również linie hodowlane oraz wiele genotypów lokalnych, pozyskanych w czasie ekspedycji na terenie kraju. Zakres udostępniania nasion z banku genów zależy od celów, którym mają służyć. Dla celów hodowlanych, naukowych, edukacyjnych i tworzenia kolekcji zasobów genowych udostępniane są nasiona wszystkich posiadanych genotypów, które nie są chronione wyłącznym prawem hodowcy. W tym wypadku odbiorca podpisuje z Instytutem Ogrodnictwa umowę zwaną *Standardową Umową o Transferze Materiału* (ang. *Standard Material Transfer Agreement – SMTA*) zgodnie z wymogami Międzynarodowego Traktatu o zasobach genetycznych roślin dla wyżywienia i rolnictwa (ITPGRFA). Istnieje także możliwość udostępnienia nasion genotypów lokalnych zebranych na terenie Polski lub polskich odmian wykreślonych z krajowego rejestru (nieudostępnych w handlu) w celach hobby-stycznych dla odbiorców krajowych. Odbiorca taki zobowiązany jest do zaakceptowania uproszczonego dokumentu – *Porozumienie o Transferze Materiału dla celów niekomercyjnych* – zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W poniższym zestawieniu podajemy wybrane genotypy sałaty aktualnie dostępne w kolekcji aktywnej Instytutu Ogrodnictwa.

Odmiany uprawne

Głębiki krakowskie czerwone (INHORT177895LAC)

Nasiona tej sałaty zostały włączone do banku genów w 1994 roku. Część jadalną stanowi zgrubiały pęd długości 25-30 cm, który można spożywać na surowo, po zakiszeniu lub ugotowaniu. Jadalne są również liście, chociaż ustępują smakiem innym sałatom, oraz kwiatostany przed rozwinięciem pąków. Liście podłużne, wąskie, ciemno-czerwono-zielone, ze średnim zabarwieniem antocyjanowym, nie tworzą główek.

Mają one niskie wymagania co do temperatury i można je wysadzać do gruntu już w kwietniu. Aby mieć stale dostępne świeże pędy, należy je wysiewać co 10-14 dni. W okresie suszy głębiki wymagają systematycznego podlewania, ponieważ bardzo szybko tykowacieją. Pędy zbieramy wtedy, gdy roślina wytworzy pączki kwiatowe na pędzie nasiennym. Jest to optymalny termin do zbioru, ponieważ później pędy twardnieją i tracą swoje walory smakowe.

Głębiki krakowskie czerwone

ARKA (INHORT177934LAC)

Odmiana sałaty kruchej w kolekcji banku genów od 1998 roku. Chroniona wyłącznym prawem hodowcy do 2023 roku. Posiada liście szarozielone, silnie pęcherzykowate. Tworzy duże główki, lekko wydłużone o słabej ściśłości. Nadaje się do wczesnej uprawy w polu, do wysiewu już w pierwszych dniach kwietnia.

ARKA

BEATA (INHORT177935LAC)

Odmiana sałaty kruchej, w banku genów od 1998 roku. Aktualnie dostępna w handlu – w krajowym rejestrze do 2020 roku. Posiada liście barwy ciemno-zielonej, lekko pomarszczone. Główka bardzo duża, kulista, zwięzła. Odmiana plenna, wczesnie wchodzi w fazę zawiązywania główki. Ma małą skłonność do wybijania w pędy kwiatostanowe.

BEATA

EWA (INHORT177937LAC)

EWA

Odmiana sałaty masłowej o liściach zielonych z żółtym odcieniem, lekko pęcherzykowatych o gładkim brzegu. Główka zwężła, zamknięta. Odmiana średnio wczesna. Bardzo długo utrzymuje się w fazie zamkniętej główki i jest bardzo odporna na wybijanie w pędy kwiatostanowe. Wykreślona z krajowego rejestru w roku 2006. W banku genów od 1998 roku.

EWELINA (INHORT177938LAC)

Odmiana sałaty masłowej wprowadzona do banku genów również w 1997 roku. Dostępna w handlu – w krajowym rejestrze do 2020 roku. Posiada liście zielone o delikatnej konsystencji. Tworzy duże, rozłożyste główki. Nadaje się do uprawy od wczesnej wiosny do jesieni, nie wykazuje tendencji do wybijania w pędy kwiatostanowe. Odmiana odporna na mączniaka rzekomego.

EWELINA

JASIA (INHORT177940LAC)

Sałata masłowa włączona do banku genów w 1998 roku. Wykreślona z krajowego rejestru w 2006 roku. Liście barwy jasnożółto-zielonej, eliptyczne, o gładkim brzegu i prawie gładkiej powierzchni. Główki duże, kuliste, ściśnięte. Roślina o pokroju rozłożystym.

JASIA

JUSTYNA (INHORT177941LAC)

JUSTYNA

Odmiana sałaty masłowej wprowadzona do banku genów w 1997 roku. W krajowym rejestrze do 2020 roku. Posiada liście barwy jasnozielonej o gładkim brzegu. Główka duża o kształcie kulistym. Odmiana plenna. Zaletą jej jest to, że jest przystosowana do różnych terminów uprawy. Jest także bardzo odporna na wybijanie w pędy kwiatostanowe. Szybko wchodzi w fazę zawiązaną główki i długo utrzymuje wartość konsumpcyjną.

PORANEK (INHORT177942LAC)

Sałata krucha włączona do banku genów w 1997 roku. Wykreślona z krajowego rejestru w 2003 roku. Posiada liście ciemnozielone z połyskiem, o powierzchni lekko pomarszczonej, pęcherzykowatej i powcinanym brzegu. Wcześnie wchodzi w fazę zawiązywania główki.

PORANEK

ŚWIT (INHORT177943LAC)

Odmiana sałaty masłowej włączona do kolekcji banku genów w 1998 roku. Wykreślona z krajowego rejestru w 2006 roku. Posiada liście duże jasnozielone, lekko pęcherzykowate, brzeg liścia lekko fryzowany. Roślina wygląda bardzo dekoracyjnie, tworzy duże, kuliste główki. Przeznaczona do wczesnej uprawy, wysiew już w pierwszych dniach kwietnia, na sprzęt w czerwcu.

ŚWIT

Materiały ekspedycyjne

BOR-1 (INHORT177932LAC)

Jest to sałata masłowa włączona do kolekcji banku genów w 1998 roku. Posiada liście intensywnie zielone, pomarszczone, szeroko eliptyczne. Główki okrągłe, średnio zwięzłe.

BOR 1

BP163 (INHORT177902LAC)

Genotyp lokalny pozyskany w czasie ekspedycji na Podlasiu w 1995 roku. Jest to sałata masłowa, liście żółtozielone, lekko pomarszczone, okrągłe. Główki okrągłe, dobrze rozwinięte, zwięzłe.

BP 163

E4208 (INHORT177867LAC)

Sałata masłowa pozyskana do banku genów podczas ekspedycji w okolicach Sejn w 1994 roku. Posiada liście jasnożółto-zielone, okrągłe, lekko pomarszczone. Główki okrągłe, bardzo dobrze rozwinięte, zwarte.

E4208

E4246 (INHORT177868LAC)

Sałata krucha zebrana podczas ekspedycji w okolicach Suwałk w 1994 roku. Liście ma lekko jasnozielone, okrągłe, duże, pomarszczone, z brzegami postrzępionymi. Główki okrągłe, średnio zwarte.

E4245

E4259 (INHORT177869LAC)

Sałata masłowa pozyskana podczas ekspedycji w okolicach Suwałk w 1994 roku. Posiada liście jasnozielone, z lekkim zabarwieniem antocyjanowym, szeroko eliptyczne, lekko pomarszczone. Główki okrągłe, średnio zwarte.

E4259

PV176 (INHORT177765LAC)

Sałata masłowa zebrana podczas ekspedycji w okolicach Białegostoku w 1991 roku, Roślina o liściach jasnozielonych, ze słabym zabarwieniem antocyjanowym, okrągłych, lekko pomarszczonych. Główna okrągła, zwarta, średnio zwięzła.

PV 176

ZAM-25 (INHORT177926LAC)

Sałata masłowa pozyskana podczas ekspedycji w okolicach Zamościa w 1997 roku. Posiada liście jasno-żółtozielone, okrągłe, gładkie. Główka okrągła, zwarta.

ZAM 25

ZAM49 (INHORT177927LAC)

Sałata masłowa pozyskana w okolicach Zamościa podczas ekspedycji w 1997 roku. Roślina o liściach ze słabym zabarwieniem antocyjanowym, jasnożółto zielonych, okrągłych, lekko pęcherzykowatych. Główki okrągłe, dobrze rozwinięte, o średniej zwężności.

ZAM 49

ZAM58 (INHORT177929LAC)

Pozyskana w okolicach Zamościa podczas ekspedycji w 1997 roku. Sałata masłowa, liście jasnozielone, okrągłe, mocno pęcherzykowate, duże, szeroko eliptyczne. Główki okrągłe, średnio zwężłe, bardzo jednorodne.

ZAM 58

ZAM66 (INHORT177925LAC)

Sałata krucha pozyskana w okolicach Chełma w 1997 roku. Roślina o liściach intensywnie zielonych, okrągłych, mocno pęcherzykowatych. Główki okrągłe, zwarte, jednorodne.

ZAM 66

ZAM84 (INHORT177930LAC)

Sałata masłowa pozyskana w okolicach Chełma w 1997 roku. Posiada liście zielone, okrągłe, mocno pęcherzykowate, pofałdowane. Główki okrągłe, średnio zwężłe.

ZAM 84

ISBN 978-83-65903-17-4

